

GAMMEL STUE: I Drengestua står frokosten klar og venter på Ole Fyrand og Karin Sundberg.

Bente Wallander (tekst og foto)

Grønn brikke i urbant miljø

I tre år fikk Kirkens Bymisjon prosjektmidler til å etablere og drive Oslos første og eneste grønne omsorgstilbud for personer med demens. Etter å ha drevet Inn på tunet-tilbudet på Skjerven gård ved hjelp av innsamlede midler i halvannet år, satser Kirkens Bymisjon nå alt på å vinne anbudet.

Forpakterne av den kommunalt eide Skjerven gård, Tori og Jon Ivar Bakke, har investert mye av seg selv i etableringen av *Inn på tunet*-tilbudet i Maridalen. Siden 2009 har seks til åtte personer med demens hatt sitt dagaktivitetstilbud her. Jon Ivar har hentet brukerne om morgenen og kjørt dem hjem igjen etter endt økt. I den gamle drengestua har de fylt dagene med aktiviteter av mange slag. Men 31. desember 2011 var prosjektperioden over.

Berges av innsamlede midler

– Vi leverte inn prosjektrapporten den 15. januar 2012 og fikk først kommunalt tilskudd for fire måneders videre drift. Deretter ble man fra Oslo kommunes side opptatt av at de ikke bare kunne kjøpe denne tjenesten fra Skjerven gård uten først å legge den ut på anbud. I desember 2012 ble det så bestemt at tiltaket Grønn omsorg skal være en del av Oslo kommunes tilbud til personer

med demens, forteller Anita Ellefsen, som har ledet Kirkens Bymisjon Inn på tunet-prosjekt i Oslo.

– For oss har det i hele denne perioden vært maktpåliggende at tiltaket vi hadde bygget opp i samarbeid med Tori og Jon Ivar Bakke, ikke skulle gå opp i røyk. Vi har derfor lagt fullt trykk på å reise midlertidig privat finansiering, og har siden mai 2012 drevet ved hjelp av innsamlede midler. Kavli-stiftelsen har blant annet vært tungt inne. Vi har også fått driftsstøtte fra Kirkens bymisjon og andre, mindre stiftelser.

Livlig gjeng

Mens vi snakker kommer Jon Ivar Bakke kjørende. Bilen stanser utenfor drengestua og to av brukerne, Karin Sundberg og Ole Fyrand, stiger ut. De er begge svært dyrekjære og smilene blir enda bredere når Berner Sennen-hunden Tinka løper dem i møte med et voffende velkommen til gards.

Inne i stua har Trond Gustavsen, som stiller opp som frivillig hjelper ved tiltaket to dager i uka, og Tori Bakke dekket på til frokost. Snart går praten livlig rundt bordet. Temaene spenner vidt; fra undring over det komplekse livet i mauttuer og bikuber nå om våren, til turer som brukerne tidligere har tatt i fjell og mark. Karin deler gjerne med de andre minner fra sitt livs sykkeltur, fra Oslo til Paris, og Trond leder gruppen i tostemt sang.

Sårbar situasjon

– Jon Ivar og Tori Bakke har lagt ned en stor innsats i å få det til å bli bra. De har sammen med oss bygget opp mye kompetanse. Når anbudet nå er lagt ut offentlig, vil vi som organisasjon opptre svært fremoverlent. Det er viktig at et dagaktivitetstilbud som dette forblir en del av det kommunale systemet.

Men situasjonen har vært sårbar. Kommunen har siden mars 2012 ikke betalt noe for de brukerne som har hatt

sitt tilbud i Maridalen. Anita Ellefsen medgir at den kommunale behandlingstiden har vært en utfordring.

– Saken handler også om vilje til å ta ansvar for folk som har satset på dette, og et tiltak man har brukt tre millioner kroner på. Vi opplever da heller ikke at det stilles krav til økt kvalitet, og føler oss selv sikre på at dette er et godt tilbud, sier hun.

Tenker på brukerne

For Tori og Jon Ivar Bakke er det en utfordring ikke å vite. De er fornøyd med det de har fått til.

– En fellesnevner for de brukerne vi har her er at de ikke har opplevd kommunens tradisjonelle dagaktivitetstilbud som tilfredsstillende. De er mer i aktivitet her hos oss. Det er vel få miljøer, om noen, som har det repertoaret som en gård kan tilby, mener Tori Bakke.

Hun understreker samtidig hvor viktig det er at de hele tiden har vært to om jobben, og at de representerer begge kjønn:

– Det er en stor fordel. Vi utfyller hverandre, men ettersom våre brukere er så aktive og opptatt av alt som skjer utendørs, har Jon Ivar faktisk en viktigere rolle å spille enn meg i dette tiltaket. Jeg har inntrykk av at mange liknende tiltak er damedrevet og -preget. Her er Jon

Ivar like aktiv som meg, og det gir rom for flere tunge, fysiske aktiviteter som vi ser at mennene spesielt trives med.

Positive til gården

– Er dette et tilbud for alle byborgere med demens, tror du?

– Mange av våre brukere er skikkelige bymennesker, sier Tori Bakke, og føyer til: – Men folk i den alderen har ofte et forhold til gården, mange har gode minner fra besøk hos besteforeldre eller annen familie med gård. Og alle er svært opptatt av dyra våre. De er i tillegg spreke, med stor aktivitetsiver og arbeidslyst. Flere brukere har prøvd en annen type tilbud først, uten å ha falt til ro der. Så har de, på litt ulikt vis, fått kjennskap til oss. Når de kommer hit virker det som om de blir veldig glade. Som om noe faller på plass for dem.

Sistnevnte poeng understrekes av følgende replikkveksling mellom Jon Ivar Bakke og Ole Fyrand:

- Liker du å jobbe, Ole?
- Ja! Ellers hadde jeg jo vært død!

Tok mannen ut av sykehjemmet

At professor Ole Fyrand (75), tidligere best kjent som «hele Norges hudlege» har en demenssykdom, ble kjent for offentligheten da hans kone, Birgitta Fyrand, i februar sto frem på NRK og for-

talte at hun hadde sett seg nødt til å hente mannen sin hjem fra et sykehjem i Oslo. Birgitta Fyrand mente at ektemannen hadde blitt utsatt for en både uverdigg og klanderverdigg behandling. Det som fikk begeret til å flyte over var at Ole hadde fått behandling med psyko-farmaka uten at familien ble informert.

– De ga ham beroliggende, og slik jeg oppfattet det gjorde de dette på grunn av ressursmangel. Ved å «dempe» pasientene ble det enklere for dem å få hverdagen til å fungere, uttalte Birgitta Fyrand til NRK.

– Bare plusser hele veien

Fire måneder senere fortøner familiens hverdager seg helt annerledes. Ole Fyrand bor fortsatt hjemme hos Birgitta, men tre dager i uka blir han hentet av Jon Ivar Bakke for å delta i dagaktivitetstilbudet på Skjerven gård.

– Som pårørende må jeg få lov til å si: Her er det bare plusser hele veien! Møtet med Jon Ivar og Tori Bakke er det mest strålende vi har vært borte i, sier Birgitta Fyrand.

– Jeg kan jo ikke tilby Ole like stor aktivitet her hjemme som han får der oppe. Der går de lange turer hver dag. De blir tatt hånd om og sett, ja de får jo full oppmerksomhet hele dagen. Det er veldig positivt. Ja, når Ole kommer hjem

HJERTELIG: Jon Ivar Bakke reiser ut tidlig på morgenen for å hente brukerne av dagaktivitetstilbudet på Skjerven gård. Tori Bakke og hunden Tinka ønsker Ole Fyrand og Karin Sundberg velkommen inn på tunet.

er han nesten dobbelt så kvikk som når han reiste herfra på morgenen.

På en normal dag kan det ta lang tid før Ole forstår hva Birgitta mener når hun sier: «Kan du sette deg på stolen, Ole.»

– Men når han kommer fra Skjerven gård forstår han det med en gang. Det er noe med den stimuleringen av hodet som de får der oppe. Det trekker nærmest frem den forståelsen Ole har igjen. Brukerne blir tatt så godt vare på av Tori, Jon Ivar og de andre som hjelper til. Jeg tror ikke det finnes noen som er mere positive, eller har større evne til å stimulere brukerne, enn dem. At Ole selv sier som han gjør om å arbeide, overrasker meg ikke. Han oppfatter tilbudet på Skjerven gård som en slags jobb. Det har han gjort hele tiden. «Det er så deilig å gå på jobb, Birgitta», sier han. Jeg vet ikke om vi var ekstra uheldige i våre møter med enkelte sykehjem i Oslo, men nå vet vi at det finnes mennesker og miljøer som møter personer med demens med forståelse og respekt, og som gir dem stimuli i forhold til sykdommen. Vi vil være langt mere bevisste i våre valg når det igjen blir aktuelt å søke Ole inn på et sykehjem, avslutter Birgitta Fyrand.

VARMT MØTE: – Åhh..., utbryter Karin Sundberg idét hun får det nyfødte lammet i fanget fra Jon Ivar Bakke. – Akkurat sånn kjente jeg det som barn!

GAMMEL STUE: I Drengestua går samtalen snart livlig rundt frokostbordet. Fra v.: Karin Sundberg, Tori Bakke og Ole Fyrand.

AKTIVE DAGER: Hver dag går hele gjengen på tur i Maridalen.

